

การเสนอผลการวิจัยเรื่องโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ของนักเรียนในหมู่บ้านที่มีปัจจัยต่างกันทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น ประกอบด้วย
สาระสำคัญดังนี้ คือวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐาน กลุ่มตัวอย่าง
การเก็บรวบรวมและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล
และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์

การศึกษาโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้าน
ที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาว่านักเรียนในหมู่บ้านที่มีปัจจัยต่างกันทางเศรษฐกิจและสังคม
จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่างกันหรือไม่
2. เพื่อศึกษาว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน ด้านใดบ้าง
ที่มีความสัมพันธ์กับโอกาสทางการศึกษา
3. เพื่อประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการขยายโอกาสทางการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา

สมมุติฐาน

ในการศึกษาโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้าน
ที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวความคิด ทฤษฎี
และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิจัย คือหมู่บ้านที่มีปัจจัย
ทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน นักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา
ต่างกัน ดังนี้

1. หมู่บ้านที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างกัน นักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับ
มัธยมศึกษาต่างกัน และหมู่บ้านที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจ แต่ละด้านต่างกันนักเรียนจะ
มีโอกาสดำเนินการศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่างกัน คือหมู่บ้านที่ประชาชนส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์
ในที่ดินต่างกัน มีปริมาณการถือครองที่ดินต่างกัน รายได้ต่างกัน ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรม

ต่างกัน และห่างจากสถานที่ท่องเที่ยวต่างกัน นักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่างกัน

2. หมู่บ้านที่มีปัจจัยทางสังคมต่างกัน นักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่างกัน คือหมู่บ้านที่มีลักษณะการตั้งบ้านเรือนต่างกัน มีปริมาณการจัดฝึกอบรมต่างกัน มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางศาสนาต่างกัน คณะกรรมการการศึกษาแสดงบทบาทมากน้อยต่างกัน มีอัตราการเข้าไฟฟ้าต่างกัน ระยะห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาต่างกัน และมีปริมาณการให้บริการข่าวสารต่างกัน นักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเจาะจงศึกษาหมู่บ้านในอำเภอจะนะทั้งหมด 132 หมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสำรวจซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค.) นำมาปรับให้เหมาะสมกับตัวแปรที่ศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ตามแหล่งของข้อมูลที่สำรวจ ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน ซึ่งรวบรวมจากแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค.) ปี 2533 ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน ซึ่งรวบรวมโดยการสังเกตสภาพของหมู่บ้านและสอบถามจากผู้นำหมู่บ้าน และส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลสภาพทางการศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้าน ซึ่งรวบรวมโดยขอความร่วมมือจากสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแหล่งของข้อมูลเป็น 3 วิธี คือ ข้อมูลส่วนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูล

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน รวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน ปี 2533 ผู้วิจัยได้ขอใช้แบบสำรวจข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา และได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ข้อมูลส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสังเกตสภาพของหมู่บ้าน และสอบถามผู้นำหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ติดต่อขอความร่วมมือจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจะนะ มอบหมายให้พัฒนาการประจำตำบลต่าง ๆ ทั้ง 14 ตำบล เป็นผู้รวบรวมข้อมูล และข้อมูลส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลสภาพทางการศึกษาของนักเรียน ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากสำนักงานศึกษาธิการอำเภอจะนะ ดำเนินการรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ทำการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวนครัวเรือน ศาสนาและอาชีพของประชาชนในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแต่ละด้าน ได้แก่ เอกสารสิทธิ์ ปริมาณการถือครองที่ดิน รายได้ ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม สถานที่ท่องเที่ยว สภาพการตั้งบ้านเรือน การฝึกอบรม การจัดกิจกรรมทางศาสนา บทบาทของคณะกรรมการการศึกษา ในการส่งเสริมการศึกษา การมีไฟฟ้าใช้ ระยะห่างจากหมู่บ้านถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ใกล้ที่สุด และการให้บริการข่าวสาร โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐาน เพื่อเปรียบเทียบโอกาสในการเข้าศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมแต่ละด้านต่างกัน ซึ่งมีปัจจัยทางเศรษฐกิจ 5 ด้าน ได้แก่ เอกสารสิทธิ์ ปริมาณการถือครองที่ดิน รายได้ ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม และสถานที่ท่องเที่ยว

ปัจจัยทางสังคม 7 ด้าน คือ ลักษณะการตั้งบ้านเรือน การฝึกอบรม การจัดกิจกรรมทางศาสนา บทบาทของคณะกรรมการการศึกษา ในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการศึกษา การมีไฟฟ้าใช้ ระยะห่างจากหมู่บ้านถึงโรงเรียนมัธยมศึกษา และการให้บริการข่าวสาร โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ซึ่งใช้การวิเคราะห์ตารางสรุป ความแปรปรวนของเดนิส อี ฮิงเกิล (Denis E. Hinkle) และทดสอบ ความแตกต่างระหว่างคู่โดยใช้วิธีของทูกีย์ (Tukey)

4. วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยนำข้อมูลความคิดเห็นมา รวบรวมสรุป จัดเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอ ในรูปของการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้หมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 132 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนเฉลี่ยหมู่บ้านละ 96 ครัวเรือน หมู่บ้านที่มีจำนวนครัวเรือน น้อยที่สุด มีจำนวน 19 ครัวเรือน และหมู่บ้านที่มีจำนวนครัวเรือนมากที่สุด มีจำนวน 286 ครัวเรือน ด้านศาสนา หมู่บ้านที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 71 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 53.8 และนับถือศาสนาพุทธ จำนวน 61 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 46.2 อาชีพหลักได้แก่ ทานา ทาสวน และประมง หมู่บ้านที่ประชาชนมีอาชีพหลักทานามีจำนวน มากที่สุด 77 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 58.3 รองลงมาอาชีพทาสวน จำนวน 40 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 30.3 และอาชีพประมง จำนวน 15 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 11.4

2. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏผลดังนี้

2.1 สภาพทางเศรษฐกิจ ด้านเอกสารสิทธิ์ หมู่บ้านที่ประชาชนส่วนใหญ่ มีเอกสารสิทธิ์ประเภท น.ส.3 มีจำนวน 83 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 62.9 ประเภทใบจอง ส.ค. 1 หรือไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน 49 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 37.1 ด้านการถือครองที่ดิน ส่วนใหญ่มีปริมาณปานกลาง จำนวน 76 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 57.6 รองลงมาปริมาณต่ำ จำนวน 34 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 25.8 และมีปริมาณสูง จำนวน 22 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 16.7 ด้านรายได้ส่วนใหญ่มีรายได้ปานกลาง จำนวน 64 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 48.5 รองลงมามีรายได้ต่ำ จำนวน 42 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 31.8 และมีรายได้สูง จำนวน

26 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 19.7 ด้านที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม หมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่ห่างจาก
โรงงานอุตสาหกรรม 10 กิโลเมตรขึ้นไป จำนวน 85 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 49.2
รองลงมาห่างไม่เกิน 5 กิโลเมตร จำนวน 43 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 32.6 และห่างเกิน
5 กิโลเมตร ถึง 10 กิโลเมตร จำนวน 24 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 18.2

ด้านสถานที่ท่องเที่ยว หมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่ห่างจากสถานที่ท่องเที่ยว 10 กิโลเมตรขึ้นไป
จำนวน 80 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 60.6 รองลงมาห่างเกิน 5 กิโลเมตรถึง 10 กิโลเมตร
จำนวน 17 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 12.9

2.2 สภาพทางสังคม ด้านลักษณะการตั้งบ้านเรือน ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นกลุ่ม
จำนวน 57 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 34.2 รองลงมาเป็นแนวยาว จำนวน 48 หมู่บ้าน
หรือร้อยละ 36.4 และกระจายไปตามที่หากิน จำนวน 27 หมู่บ้าน หรือ ร้อยละ 20.5
ด้านการฝึกอบรมส่วนใหญ่ไปรับการฝึกอบรมค่า จำนวน 77 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 58.3
รองลงมาฝึกอบรมสูง จำนวน 29 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 22.0 และมีปริมาณปานกลาง
จำนวน 26 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 19.7 ด้านการจัดกิจกรรมทางศาสนา ส่วนใหญ่
มีปริมาณต่ำ จำนวน 73 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 55.3 รองลงมามีปริมาณปานกลาง จำนวน
51 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 38.6 และมีปริมาณสูง จำนวน 8 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 6.1
ด้านบทบาทของคณะกรรมการการศึกษาในการส่งเสริมการศึกษา ส่วนใหญ่คณะกรรมการ
ศึกษามีบทบาทต่ำ จำนวน 53 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 40.2 รองลงมามีปริมาณปานกลาง
จำนวน 49 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 37.1 และมีบทบาทสูง จำนวน 30 หมู่บ้าน หรือ
ร้อยละ 22.7 ด้านการมีไฟฟ้าใช้ ส่วนใหญ่มีปริมาณการใช้ไฟฟ้ามากกว่าร้อยละ 50
ของจำนวนครัวเรือน คือจำนวน 75 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 56.8 และมีปริมาณการใช้ไฟฟ้า
น้อยกว่า ร้อยละ 50 จำนวน 57 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 43.2 ด้านระยะทางจาก
หมู่บ้านถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ใกล้ที่สุด ส่วนใหญ่อยู่ห่างจากโรงเรียนไม่เกิน
5 กิโลเมตร จำนวน 71 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 53.8 รองลงมา ห่างเกิน
5 กิโลเมตร ถึง 10 กิโลเมตร จำนวน 54 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 40.9 และห่าง
เกิน 10 กิโลเมตร จำนวน 7 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 5.3 ด้านการให้บริการข่าวสาร
ส่วนใหญ่มีการให้บริการข่าวสาร 1-2 กิจกรรม จำนวน 104 หมู่บ้าน รองลงมา

ไม่มีบริการป่าวสาว จำนวน 17 หมู่บ้าน และมีบริการป่าวสาว 3 กิจกรรมขึ้นไป
จำนวน 11 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 8.3

3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบโอกาสในการเข้าศึกษา
ในระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน
ปรากฏผลดังนี้

3.1 ด้านเศรษฐกิจ ได้ศึกษาพบว่า

3.1.1 นักเรียนในหมู่บ้านที่ประชาชนมีเอกสารสิทธิ์ต่างกัน จะมีโอกาส
เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .0099$) คือนักเรียน
ในหมู่บ้านที่ประชาชนส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์ประเภท น.ส.3 จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับ
มัธยมศึกษาสูงกว่านักเรียนจากหมู่บ้านที่มีเอกสารสิทธิ์ประเภทใบจอง ส.ค. 1 หรือไม่มี
เอกสารสิทธิ์

3.1.2 นักเรียนในหมู่บ้านที่ประชาชนมีปริมาณการถือครองที่ดินต่างกัน
จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.3 นักเรียนในหมู่บ้านที่ประชาชนมีรายได้ต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษา
ในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.4 นักเรียนในหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรมต่างกัน จะมีโอกาส
เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.5 นักเรียนในหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากสถานที่ท่องเที่ยวต่างกัน จะมีโอกาส
เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .0053$) และเมื่อได้
ทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของทูกีย์ (Tukey) พบว่านักเรียนที่อยู่ห่างจากสถานที่
ท่องเที่ยวเกิน 10 กิโลเมตรขึ้นไป จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่
อยู่ห่างจากสถานที่ท่องเที่ยวไม่เกิน 5 กิโลเมตร และนักเรียนที่อยู่ห่างจากสถานที่ท่องเที่ยว
เกิน 5 กิโลเมตร ถึง 10 กิโลเมตร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

3.2 ด้านสังคม ได้ศึกษาพบว่า

3.2.1 นักเรียนในหมู่บ้านที่มีลักษณะการตั้งบ้านเรือนต่างกัน จะมีโอกาส
เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.2 นักเรียนในหมู่บ้านที่มีปริมาณการจัดฝึกอบรมต่างกัน จะมีโอกาส
เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.3 นักเรียนในหมู่บ้านที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางศาสนาต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.4 นักเรียนในหมู่บ้านที่คณะกรรมการการศึกษามีบทบาทในการส่งเสริม การศึกษาต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.6 นักเรียนในหมู่บ้านที่มีอัตราการเข้าห้ต่างต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.6 นักเรียนในหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.7 นักเรียนในหมู่บ้านที่มีการให้บริการข่าวสารต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ครั้งนี้ ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะให้ขยายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับมัธยมศึกษา โดย ให้มาตรวจการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การบังคับและได้เสนอแนะวิธีการประชาสัมพันธ์ การแนะนำให้ ผู้ปกครองและนักเรียนเข้าใจในระบบ แนวทาง ความจำเป็นในการเข้าศึกษาระดับนี้ รัฐให้การสนับสนุนโดยการให้เรียนฟรี ช่วยเหลือในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ หนังสือเรียนและ ทุนการศึกษา จัดการศึกษาให้ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันจริง ๆ ผู้เรียนสามารถ นำความรู้ไปใช้ประยุกต์และปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมท้องถิ่นได้ทั้งในด้านการ ดำรงชีวิตรประจำวันและพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น

อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่องโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้าน ที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันนั้น ยังไม่มีผู้ใดศึกษาวิจัยมาก่อน การวิจัย ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าหมู่บ้านที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน นักเรียน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่างกันหรือไม่ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมแต่ละด้านกับโอกาสทางการศึกษา ซึ่งกำหนดปัจจัยทาง เศรษฐกิจไว้ 5 ด้าน ได้แก่ เอกสารสิทธิ์ ปริมาณการถือครองที่ดิน รายได้ ที่ตั้งโรงงาน อุตสาหกรรม และสถานที่ท่องเที่ยว กำหนดปัจจัยทางสังคมไว้ 7 ด้าน คือลักษณะการ ตั้งบ้านเรือน การฝึกอบรม การจัดกิจกรรมทางศาสนา บทบาทของคณะกรรมการ

การศึกษาในการส่งเสริมการศึกษา การมีไฟฟ้าใช้ ระยะทางจากหมู่บ้านถึงโรงเรียน
มัธยมศึกษาที่อยู่ใกล้ที่สุด และการให้บริการข่าวสาร จากการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการ
ทดสอบสมมุติฐานผู้วิจัย ได้อภิปรายผลตามลำดับดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนในหมู่บ้านที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างกันในด้าน
เอกสารสิทธิ์ และสถานที่ท่องเที่ยวจะมีโอกาสเข้าศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือนักเรียนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ประชาชนส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์
ประเภท น.ส.3 จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่
ในหมู่บ้านที่มีเอกสารสิทธิ์ประเภท ใบจอง ส.ค.1 หรือ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ นักเรียนที่อาศัยอยู่
ห่างจากสถานที่ท่องเที่ยวเกิน 10 กิโลเมตรขึ้นไป จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับ
มัธยมศึกษาสูงกว่านักเรียนในหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากสถานที่ท่องเที่ยวไม่เกิน 5 กิโลเมตร
และหมู่บ้านที่อยู่ห่างเกิน 5 กิโลเมตร ถึง 10 กิโลเมตร ส่วนนักเรียนในหมู่บ้านที่มี
ปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างกันอีก 3 ด้าน คือปริมาณการถือครองที่ดิน รายได้ ที่ตั้งโรงงาน
อุตสาหกรรม และปัจจัยทางสังคมทั้ง 7 ด้าน คือลักษณะการตั้งบ้านเรือน ปริมาณการ
ฝึกอบรม ปริมาณการจัดกิจกรรมทางศาสนา บทบาทของคณะกรรมการการศึกษา
การมีไฟฟ้าใช้ ระยะห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษา และการให้บริการข่าวสาร พบว่า
จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผู้วิจัย
ได้อภิปรายผลไว้ตามลำดับดังนี้

1. การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่ประชาชนมีเอกสารสิทธิ์ต่างกัน ผลปรากฏว่า
นักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ คือหมู่บ้านที่ประชาชนมีเอกสารสิทธิ์ประเภท น.ส.3
นักเรียนได้เข้าศึกษาสูงกว่าหมู่บ้านที่ประชาชนมีเอกสารสิทธิ์ประเภท ใบจอง ส.ค.1
หรือ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทั้งนี้โอกาสในการเข้าศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้าน
ที่มีเอกสารสิทธิ์ต่างกันนั้นอาจจะเป็นเพราะเอกสารสิทธิ์เป็นตัวแปรที่แสดงถึงความมั่นคง
ของครอบครัวในด้านเศรษฐกิจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความภาคภูมิใจของครอบครัว
ที่มีเอกสารสิทธิ์ประเภท น.ส.3 มีมากกว่าครอบครัวที่มีเอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ค.1
ใบจอง หรือ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ประชาชนจึงมีความมุ่งมั่นในการประกอบและพัฒนาอาชีพ
มากกว่า ความมั่นคงทางเศรษฐกิจจึงสูงกว่า ประกอบกับเอกสารสิทธิ์จะเป็นปัจจัยบ่งชี้
ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนด้วยอีกด้านหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2533 : 53) ที่ศึกษาพบว่า ครอบครัวที่

อยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 31-40 ปี จะมีความต้องการส่งบุตรหลานเข้าเรียนสูงกว่าครอบครัวที่อยู่ในชุมชนในระยะเวลาอื่น ๆ

2. การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่ประชาชนมีปริมาณการถือครองที่ดินต่างกัน ผลปรากฏว่านักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า ปริมาณการถือครองที่ดินเป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการได้เข้าศึกษา หรือ ไม่ได้เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2533 : 53) ได้ศึกษาพบว่า การถือครองที่ดิน เป็นตัวแปรที่ไม่มีผลให้ความต้องการส่งหรือไม่ส่งบุตรเข้าศึกษาต่อแตกต่างกัน และบัวพันธ์ พรพทิง และคณะ (2531 : 72-73) ได้ศึกษาขนาดการถือครองที่ดินกับการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้านพบว่าขนาดการถือครองที่ดินไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน

3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่ประชาชนมีรายได้ต่างกัน ผลปรากฏว่านักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งอาจเป็นเพราะในกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางและกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำ ผู้ปกครองมีความพยายามที่จะส่งเสริมให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือเลื่อนสถานะทางสังคม ประกอบกับในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ระยะเวลาที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันในมาตรการที่มีผลสัมฤทธิ์สูงในการขยายโอกาสทางการศึกษา เช่น โครงการอาหารกลางวันซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีฐานะยากจนเป็นพิเศษ การให้ทุนการศึกษา ยกเว้นค่าบำรุงการศึกษา ให้บริการหนังสือพิมพ์เรียน เหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยขจัดอุปสรรคในเรื่องรายได้

4. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เมื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรมต่างกัน ผลปรากฏว่านักเรียนมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ด้วยเหตุที่นักเรียนในท้องถิ่นที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมักเลือกอาชีพระดับสูง ประกอบกับท้องถิ่นที่มีโรงงาน

อุตสาหกรรมมีส่วนส่งเสริมเศรษฐกิจในแง่ที่ทำให้การเงินสะพัด และสร้างงานและอาชีพทั้งอาชีพรับจ้างและบริการ ปัจจุบันเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยเสริมให้นักเรียนมีโอกาสเข้าศึกษาสูง

5. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากสถานที่ท่องเที่ยวต่างกัน ผลปรากฏว่า นักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายคู่ของแต่ละคู่ โดยวิธีวิธีการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของทูคี (Tukey) ดังตารางที่ 21 พบว่านักเรียนในหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากสถานที่ท่องเที่ยวเกิน 10 กิโลเมตรขึ้นไป จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสูงกว่านักเรียนในหมู่บ้านที่อยู่ห่าง ไม่เกิน 5 กิโลเมตร และหมู่บ้านที่อยู่ห่างเกิน 5 กิโลเมตรถึง 10 กิโลเมตร นอกจากนี้ท้องถิ่นที่มีสถานที่ท่องเที่ยวจะมีส่วนสร้างอาชีพประเภทบริการ ซึ่งจากผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2533 : 50) ได้ศึกษาพบว่าร้อยละของผู้มีอาชีพบริการ มีความสัมพันธ์ทางลบกับอัตราการศึกษาคือในระดับมัธยมศึกษา คืออำเภอที่มีผู้ที่อาชีพบริการมากอัตราการเรียนต่อจะน้อย

6. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่มีลักษณะการตั้งบ้านเรือนต่างกัน ผลปรากฏว่า นักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ และจากการศึกษาของวังสวรรค์ พิมพ์นัฐพงษ์ (2527 : 24-36) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการมาเรียนของนักเรียน พบว่าลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่ม มีส่วนส่งเสริมการมาเรียนของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ส่วนในภาคตะวันออกและภาคใต้ไม่ปรากฏผล ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะผลเสียของการตั้งบ้านเรือนกระจายคือไม่สะดวกในการติดต่อสัมพันธ์กันไม่สะดวกในการเดินทางไกลเพื่อรับบริการจากแหล่งบริการของชุมชน เช่น วัด โรงเรียน และไม่สะดวกแก่เจ้าหน้าที่ในการติดต่อ นัดหมายหรือประชุม ซึ่งปัจจุบันการบริการด้านสาธารณสุข ถนนหนทาง การคมนาคมที่สะดวกขึ้นมาก ช่วยให้การติดต่อสัมพันธ์กันง่ายขึ้น สะดวกและรวดเร็วขึ้น และประชาชนสามารถเดินทางมารับบริการจากแหล่งบริการสะดวกและรวดเร็วขึ้น ประกอบกับสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาท

อย่างเด่นชัดมากขึ้น ลักษณะการตั้งบ้านเรือนจึงไม่มีความสัมพันธ์ต่อการได้เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในท้องที่ทั่วไป ซึ่งจะไม่หมายความว่ารวมถึงท้องถื่นที่เป็นป่าเขา ยากแก่การเดินทางมาก ๆ

7. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่มีปริมาณการฝึกอบรมต่างกัน ผลปรากฏว่านักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าปริมาณในการฝึกอบรม ไม่มีความสัมพันธ์กับโอกาสในการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนแต่อย่างใด ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะการฝึกอบรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัด มีวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน จึงไม่มีผลต่อการส่งเสริมการศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2527 : 105-106) ซึ่งศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ฟังรายการวิทยุด้านการเกษตรเพียง 3 รายการ จะมีรายได้สูงที่สุด คือ สูงกว่าเกษตรกรที่ฟังน้อยกว่าและมากกว่า 3 รายการ และอีกเหตุผลหนึ่งที่มีความเป็นไปได้คือการฝึกอบรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดในปัจจุบันมุ่งเน้นสาระเพียงอย่างเดียว ประชาชนจึงไม่สามารถรับได้ หรือรับได้น้อย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2521 : 69-71) ได้ศึกษาและเสนอแนะว่าการให้ความรู้แก่ประชาชน การสอดแทรกเนื้อหาในรายการบันเทิงเป็นวิธีการที่ประชาชนสนใจมากที่สุด

8. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางศาสนาต่างกัน ผลปรากฏว่านักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ แม้ผลการวิจัยครั้งนี้จะขัดแย้งกับผลการวิจัยของบัวพันธ์ พรรคทิง และคณะ (2531 : 63-64) ที่ได้ศึกษาพบว่า การเข้าร่วมในโครงการพัฒนาของประชาชนจะมีความสัมพันธ์กับปริมาณในการไปทำบุญที่วัด คือผู้ที่ไปทำบุญที่วัดเสมอจะเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนามากกว่าผู้ที่ไปทำบุญที่วัดเป็นครั้งคราว แต่ผลการวิจัยของ รุ่งสวรรค์ ทิมพันธุ์พงษ์ (2527 : 67) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการมาเรียนของนักเรียนพบว่า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางสถาบันทางศาสนาในชุมชนเป็นปัจจัยเสริมการมาเรียน ส่วนในภาคตะวันออกไม่มีผลกระทบ แต่ในภาคใต้ สถาบันทางศาสนาจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการมาเรียนและจากการศึกษาเรื่องนี้ รุ่งสวรรค์ ทิมพันธุ์พงษ์ ศึกษาพบว่าในแต่ละภาคจะพบปัจจัยแวดล้อมที่มีผลกระทบต่ออัตราการมาเรียนเฉพาะท้องถิ่นที่น่าสนใจ สำหรับภาคใต้ปัจจัยในเรื่องศาสนาและการใช้ภาษาถิ่นเป็นปัจจัยที่น่าสนใจที่สุด คือนักเรียนที่ใช้ภาษาอื่นและนับถือศาสนาอื่น จะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการมาเรียน

9. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่คณะกรรมการการศึกษา มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาต่างกัน ผลปรากฏว่านักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะคณะกรรมการการศึกษา ในหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างมีบทบาท ไม่แตกต่างกันมาก คือหมู่บ้านที่คณะกรรมการการศึกษา มีบทบาทสูงสุด มีการจัดกิจกรรมในรอบปีที่ผ่านมาเพียง 7 ครั้ง และหมู่บ้านที่คณะกรรมการการศึกษา มีบทบาทต่ำสุด ในรอบปีที่ผ่านมา ไม่มีการจัดกิจกรรมเลย แม้ว่าจริง ๆ แล้ว องค์การจะเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชน (ชมรมผู้สนใจงานวิจัยทางการศึกษา, 2534 : 1860-1863) ได้ศึกษาพบว่าเมื่อได้ปรับปรุงพัฒนาองค์กร องค์กรจะสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับชุมชน

10. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่มีอัตราการใช้ไฟฟ้าต่างกัน ผลปรากฏว่านักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รุ่งสวรรค์ ทิมกันธุ์พงษ์ (2527 : 33-36) ซึ่งศึกษาพบว่าการมีบริการไฟฟ้าในท้องถิ่น เป็นปัจจัยแวดล้อมที่ส่งเสริมการมาเรียนของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานภาคใต้พบว่าการมีบริการไฟฟ้าใช้ ไม่มีผลกระทบต่อ การมาเรียน

11. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาต่างกัน ผลปรากฏว่านักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าระยะทางระหว่างหมู่บ้านกับโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่มีผลต่อการได้เข้าศึกษา หรือไม่ได้เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งกล่าวได้ว่าระยะทางไม่เป็นอุปสรรคต่อโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนในระดับนี้ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะปัจจุบันการคมนาคมสะดวกขึ้น ระยะทางจึงไม่เป็นปัญหา

อีกต่อไป ดังที่ แอง เจล ฮาร์ด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2527 : 8-9) กล่าวว่าการคมนาคมสมัยใหม่ทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับระยะทางของคน เปลี่ยนไป ครูและนักเรียนอาจเดินทางไปโรงเรียนได้ไกลขึ้น

12. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในหมู่บ้านที่มีการให้บริการข่าวสารต่างกัน ผลปรากฏว่านักเรียนจะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจจะเป็นเพราะหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 78.8 มีบริการข่าวสาร 1-2 กิจกรรม ส่วนหมู่บ้านที่ไม่มีบริการข่าวสารและมีบริการข่าวสาร 3 กิจกรรมขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 12.9 และ 8.3 เท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน 12 ด้าน เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ 5 ด้าน และปัจจัยทางสังคม 7 ด้าน พบว่ามีปัจจัยทางเศรษฐกิจเพียง 2 ด้าน ที่มีความสัมพันธ์กับโอกาสทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อการยอมรับการคุมกำเนิดของชาว ไทยมุสลิม ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ชมรมผู้สนใจงานวิจัยทางการศึกษา, 2534 : 1793-1798) ซึ่งได้ศึกษาตัวแปร 20 ตัว พบว่าปัจจัยที่อธิบายการยอมรับการคุมกำเนิด เป็นปัจจัยระดับบุคคลทั้งหมด อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ใ้ขอเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการขยายโอกาสทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. เนื่องจากศึกษาพบว่านักเรียนในหมู่บ้านที่ประชาชนส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์ประเภท น.ส.3 จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสูงกว่านักเรียนจากหมู่บ้านที่มีเอกสารสิทธิ์ประเภท ใบจอง ส.ค.1 หรือ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในชุมชนที่มีเอกสารสิทธิ์ประเภท ใบจอง ส.ค.1 หรือ ไม่มีเอกสารสิทธิ์จึงควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ทั้งนี้ชุมชนเหล่านี้จะมีลักษณะเป็นชุมชนอพยพ ย้ายถิ่น ซึ่งอยู่กันกระจัดกระจาย จึงควรจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ให้มีความหลากหลาย ที่สามารถช่วยให้นักเรียนมีโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น เช่น การจัดการศึกษาโดยใช้สื่อประเภทวิทยุ ไปรษณีย์และการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งจะมีความเหมาะสมมากกว่าการตั้ง โรงเรียน ใหม่

2. เนื่องจากศึกษาพบว่านักเรียนในหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากสถานที่ท่องเที่ยว 10 กิโลเมตรขึ้นไป จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสูงกว่านักเรียนในหมู่บ้าน

ที่อยู่ห่างไม่เกิน 5 กิโลเมตร และห่าง เกิน 5 กิโลเมตรถึง 10 กิโลเมตร ในชุมชนที่อยู่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยวหน่วยงานทางการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ประกอบการและนักเรียนเห็นความสำคัญของการศึกษาในระดับสูงกว่าการศึกษามัธยมศึกษา เห็นแก่ประโยชน์ระยะยาวที่เกิดจากการศึกษา ยอมรับและเข้าใจคุณค่าของการศึกษา ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะสั้น ๆ จากแรงงานของเยาวชนที่จบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา

3. เนื่องจากศึกษาพบว่านักเรียนในหมู่บ้านที่ประชาชนมีปริมาณการถือครองที่ดินต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกัน แนวทางการขยายโอกาสทางการศึกษาจึงควรปรับให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชน คือ

3.1 ชุมชนที่มีปริมาณการถือครองที่ดินสูง พื้นฐานทางเศรษฐกิจมีความพร้อมอยู่ในระดับหนึ่งแล้ว การเร่งรัดการขยายโอกาสทางการศึกษาจึงควรมุ่งเน้นในเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจ เห็นคุณค่าของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.2 ชุมชนที่มีปริมาณการถือครองที่ดินต่ำ การขาดโอกาสเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ การเร่งรัดการขยายโอกาสทางการศึกษา จึงควรมุ่งเน้นในเรื่องการให้การสนับสนุนในด้านทุนทรัพย์เป็นอันดับแรก เช่นการระดมทุนการศึกษา โครงการอาหารกลางวัน การบริการหนังสือพิมพ์เรียน ยกเว้นค่าบำรุงการศึกษา และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มิวายได้ระหว่างเรียน ฯลฯ

4. เนื่องจากศึกษาพบว่านักเรียนในหมู่บ้านที่ประชาชนมีรายได้ต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกัน ในกลุ่มผู้มีรายได้สูงหน่วยงานทางการศึกษาจึงควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจ เห็นคุณค่าของการศึกษาในระยะยาว ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ในระยะสั้นในการมีรายได้โดยการใช้จ่ายแรงงานเยาวชน ที่จบการศึกษาเพียงระดับการศึกษามัธยมศึกษา ส่วนในกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำ การส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาจำเป็นต้องให้การสนับสนุนโดยการลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว และการให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน และการส่งเสริมให้มิวายได้ระหว่างเรียน

5. เนื่องจากศึกษาพบว่านักเรียนในหมู่บ้านที่มีปริมาณการถือครองต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกัน แนวทางการขยายโอกาสทางการศึกษาจึงควรได้ดำเนินการเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาได้ ดังนี้

5.1 ขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการการจัดฝึกอบรมประชาชน โดยเฉพาะหน่วยงาน 6 กระทรวงหลักซึ่งรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ อยู่แล้ว ได้ให้ความสำคัญในการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องคุณค่าของการศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษามัธยมศึกษา โดยการสอนแทรกเนื้อหาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมทุกครั้ง ทั้งนี้การประชาสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ก็ยังคงให้ความสำคัญควบคู่กันไปด้วย

5.2 ควรเน้นให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดฝึกอบรม ทุกหน่วยงาน ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการฝึกอบรม มากกว่าการเน้นด้านปริมาณในการจัดฝึกอบรม

6. เนื่องจากศึกษาพบว่านักเรียนในหมู่บ้านที่มีปริมาณการจัดกิจกรรมทางศาสนาต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกัน จึงควรได้ดำเนินการในเรื่องนี้ ดังนี้

6.1 ให้ความรู้และแนวคิดแก่ผู้นำทางศาสนา และบุคลากรทางศาสนาทุกศาสนา ให้เข้าใจในคุณค่าของการศึกษา ในระดับที่สามารถถ่ายทอด ชักจูงจิตใจประชาชนให้เข้าใจและคล้อยตามได้

6.2 เน้นให้ผู้นำทางศาสนา และบุคลากรทางศาสนา ถือเป็นหน้าที่ที่จะช่วยกันส่งเสริมสนับสนุน ให้เยาวชนและประชาชน ได้รับการศึกษา ในระดับที่สูงขึ้น ทั้งโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน และการชี้แจงแก่ประชาชนทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม เช่นการสอนแทรกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่ธรรม

7. เนื่องจากศึกษาพบว่านักเรียนในหมู่บ้านที่คณะกรรมการการศึกษาไม่พบภาพในการส่งเสริมการศึกษาต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไม่ต่างกัน จึงควรส่งเสริมให้คณะกรรมการการศึกษามีความพร้อม ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุน ให้มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในหมู่บ้านที่นักเรียนมีโอกาสได้เข้าศึกษาน้อย

8. เนื่องจากศึกษาพบว่า นักเรียนในหมู่บ้านที่มีอัตราการใช้ไฟฟ้าต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกัน จึงควรเน้นการประชาสัมพันธ์ และการให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อให้มีการใช้ไฟฟ้า ในทางที่สร้างสรรค์ เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัวและชุมชน ทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นสำคัญนอกเหนือจากการใช้ไฟฟ้าเพื่อความสะอาด สบายและความบันเทิง

9. เนื่องจากศึกษาพบว่านักเรียนในหมู่บ้านที่ห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกัน จึงควรเน้นให้สถานศึกษา

ถือเป็นหน้าที่สำคัญ ในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ทั้ง โดยการประชาสัมพันธ์ และการแนะแนวการศึกษาแก่นักเรียนและประชาชน ในชุมชนที่อยู่ในเขตบริการ ให้เข้าใจระบบ และคุณค่าของการศึกษา ให้มากขึ้น

10. เนื่องจากศึกษาพบว่า นักเรียนในหมู่บ้านที่มีการให้บริการข่าวสารต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกัน จึงควรเน้นการให้บริการข่าวสารและสื่อที่สร้างสรรค์ สามารถให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการจัดสื่อที่เหมาะสมกับระดับความรู้ และการรับรู้ของประชาชน ให้มากขึ้น เนื่องจากปริมาณของการให้บริการข่าวสารเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ

11. เนื่องจากศึกษาพบว่านักเรียนในหมู่บ้านที่มีลักษณะการตั้งบ้านเรือนต่างกัน จะมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกัน ในชุมชนที่มีลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่ม การแนะแนว ประชาสัมพันธ์ ควรใช้กลุ่มให้เกิดประโยชน์ ทั้งโดยการใช้ผู้นำกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เนื่องจากลักษณะการตั้งบ้านเรือนมีสภาพเอื้ออำนวยให้สามารถสื่อสารได้สะดวก รวดเร็วและประหยัด

ข้อเสนอแนะในการทาวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อมูลและผลสรุปในระดับหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางการค้นหาข้อเท็จจริงในระดับที่ลึกลงไป คือ

1. ควรศึกษาจากกลุ่มประชากรให้กว้างขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นการศึกษาในระดับเขตการศึกษา ระดับภาค หรือระดับประเทศ ทั้งนี้หากจะศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเขตการศึกษา และภาค ก็จะทำให้ผลการศึกษามีคุณค่ายิ่งขึ้น

2. ควรได้มีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ของหมู่บ้าน ที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน เช่น อาชีพหลักของประชาชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ฯลฯ